

ČESKÁ REPUBLIKA

USNESENÍ

Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jana Svatoně, soudce Tomáše Lichovníka a soudce zpravodaje Davida Uhlíře o ústavní stížnosti stěžovatelky **Ing. Ivany Tesařové**, IČO: 479 82 594, se sídlem Nedbalova 2412/9, Karviná, zastoupené JUDr. Radimem Kubicou, MBA, advokátem, se sídlem Lysohorského 702, Frýdek-Místek, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2023 č. j. 29 ICdo 104/2021-236, takto:

Ústavní stížnost se odmítá.

O d ů v o d n ě n í:

1. V návrhu na zahájení řízení doručeném Ústavnímu soudu dne 18. prosince 2023 navrhla stěžovatelka postupem dle § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí obecného soudu s tím, že jím byla porušena jí ústavně garantovaná práva na spravedlivý proces a soudní ochranu ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a na právní pomoc v řízení před obecným soudem dle čl. 37 odst. 2 Listiny.
2. Průběh řízení předcházejícího ústavní stížnosti a obsah napadeného rozhodnutí jsou stěžovatelce dobře známy, Ústavní soud se proto omezí jen na takové jejich shrnutí, které pro vypořádání ústavní stížnosti považuje za dostatečné pro účely jeho stručného odůvodnění (§ 43 odst. 3 zákona o Ústavním soudu).
3. Z obsahu ústavní stížnosti a napadeného rozhodnutí plyne, že stěžovatelka se v předchozí fázi věci domáhala incidenční žalobou podanou proti Ing. Lee Loudovi (dále jen „insolvenční správce“), jako insolvenčnímu správci dlužníka Správa pohledávek OKD, a. s. (dále jen „dlužník“) určení, že její pohledávka přihlášená do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka ve výši 6 400 365 Kč je co do důvodu a výše po právu. Krajský soud v Ostravě (dále jen „insolvenční soud“) tuto žalobu stěžovatelky

svým rozsudkem ze dne 25. května 2017 č. j. 32 ICm 3249/2016-24 zamítl, jelikož stěžovatelkou přihlášenou nevykonatelnou pohledávku popřel vedle insolvenčního správce i dlužník, avšak stěžovatelka v zákonné lhůtě podala žalobu o určení pravosti a výše pohledávky jen proti jednomu z popírajících (insolvenčnímu správci), pročez nebylo možno k popřené pohledávce co do její pravosti přihlížet. K odvolání stěžovatelky Vrchní soud v Olomouci (dále jen „odvolací soud“) svým rozsudkem ze dne 6. února 2018 č. j. 32 ICm 3249/2016 uvedený prvostupňový rozsudek insolvenčního soudu potvrdil. Stěžovatelčino dovolání proti rozsudku odvolacího soudu odmítl Nejvyšší soud (dále jen „dovolací soud“) usnesením ze dne 27. srpna 2019 sp. zn. 29 ICdo 103/2018, a to z důvodu vad dovolání spočívajících v absenci jakéhokoli vymezení předpokladů jeho přípustnosti. Stěžovatelčinu ústavní stížnost v dané věci podanou odmítl Ústavní soud pro opožděnost usnesením ze dne 4. listopadu 2020 sp. zn. IV. ÚS 3049/20.

4. Následně stěžovatelka podala proti shora uvedeným rozsudkům insolvenčního soudu a odvolacího soudu vydaným v incidenčním sporu žalobu pro zmatečnost, která byla opřena zejména o tvrzení, že v insolvenčním řízení dlužníka nebyla řádně poučena ve smyslu § 197 odst. 2 insolvenčního zákona. Tuto žalobu pro zmatečnost insolvenční soud usnesením ze dne 25. listopadu 2020 č. j. 32 ICm 3249/2016-128 zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Insolvenční soud neshledal prostor pro případnou zmatečnost dle ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. již proto, že stěžovatelka brojila proti údajně vadnému postupu insolvenčního správce při doručování písemného vyrozumění ve smyslu § 197 odst. 2 insolvenčního zákona, k čemuž však žaloba pro zmatečnost neslouží, neboť insolvenční správce je samostatným procesním subjektem a jeho (eventuálně) nesprávný postup nelze takto přičítat soudu (k tomu viz bod 35 usnesení insolvenčního soudu). Dále dospěl insolvenční soud k závěru, že k žádnému pochybení insolvenčního správce k tíži stěžovatelky, které by v materiální rovině mohlo dosáhnout intenzity zmatečnostní vady, ani nedošlo, jelikož jí písemné vyrozumění ve smyslu § 197 odst. 2 insolvenčního zákona obsahující potřebné poučení doručeno ve skutečnosti bylo (byť na jinou adresu); přitom incidenční žalobu si stěžovatelka zastoupena advokátem podala dokonce ještě před doručením daného vyrozumění (k tomu viz body 36 až 39 usnesení insolvenčního soudu). K odvolání stěžovatelky odvolací soud usnesením ze dne 18. května 2021 sp. zn. 32 ICm 3249/2016 usnesení insolvenčního soudu jako věcně správné potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Odvolací soud se v základu ztotožnil s právním posouzením věci insolvenčním soudem s tím, že jej ještě doplnil o další dva argumentační body. Za první – odvolací soud dospěl k závěru, že stěžovatelka pomocí žaloby pro zmatečnost fakticky brojí proti samotné správnosti rozsudků soudů v incidenčním sporu, nikoli proti vadám v jejich procesnímu postupu, přičemž námitky nyní stěžovatelkou vznesené měly být uplatněny již během řízení o incidenční žalobě (k tomu viz zejm. bod 19 usnesení odvolacího soudu). Za druhé – odvolací soud (stručně řečeno) uzavřel, že pokud v incidenčním sporu oba soudy rozhodovaly bez nařízení jednání se souhlasem stěžovatelky, resp. účastníků sporu (což nebylo zpochybněno), je téměř z definice vyloučeno, aby mohlo v řízení dojít k zmatečnostní vadě, jíž by soudy odňaly stěžovatelce možnost v řízení realizovat její klíčová procesní práva, tj. zejm. právo zúčastnit se jednání, právo být vyslechnuta, právo činit přednesy a navrhnout důkazy (k tomu viz body 14 až 18 usnesení odvolacího soudu). Proti usnesení odvolacího soudu si stěžovatelka podala dovolání, které dovolací soud napadeným usnesením odmítl postupem podle § 243c odst. 1 a 2 o. s. ř. jako nepřípustné, jelikož stěžovatelkou předestřené právní otázky týkající se tvrzeného pochybení insolvenčního správce a jeho případných následků přípustnost dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř. nezakládaly, neboť

odvolací soud (ale i insolvenční soud) je vyřešil v souladu s ustálenou judikaturou dovolacího soudu.

5. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení o ústavní stížnosti stěžovatelky a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas. Stížnost byla podána oprávněnou stěžovatelkou, který byla účastnicí řízení, v němž byla napadená rozhodnutí vydána, a Ústavní soud je k projednání ústavní stížnosti příslušný. Stěžovatelka je rovněž řádně zastoupena advokátem. Ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatelce zákon jiné prostředky k ochraně práva neposkytuje (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario).

6. Obsahově představuje ústavní stížnost především částečnou rekapitulaci incidenčního sporu a okolností týkající se popření stěžovatelčiny pohledávky, kde stěžovatelka uvádí i celou řadu skutkových okolností a dalších podrobností, jež jsou však v poměrech projednávané věci pro posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti nerozhodné, a Ústavní soud je proto nebude složitě reprodukovat. V ústavní rovině se stěžovatelka ve stížnosti vůči napadenému usnesení dovolacího soudu vymezuje poměrně rozsáhlou a strukturovanou argumentací, která je založena na stěžovatelkou prosazované variantě výkladu a aplikace podústavního práva ve vazbě na ústavní garance plynoucí z čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 37 odst. 2 Listiny. Stěžovatelka podrobně polemizuje s jednotlivými závěry dovolacího soudu a nastiňuje vlastní právní názory na věc, které - na rozdíl od závěrů dovolacího soudu – mají být ústavně konformní. Lze shrnout, že dovolací soud měl případ stěžovatelky v nepřijatelné míře bagatelizovat, postupovat nedovoleně formalisticky a dostatečně nezohlednit konkrétních okolností případu. Stěžovatelka v konečném důsledku tvrdí, že dovolací soud provedl čistě pozitivistický přezkum usnesení odvolacího soudu, nerespektoval smysl zásad spravedlivého procesu a ani nezohlednil ústavní požadavek na efektivní právní pomoc v soudním řízení; přitom se stěžovatelka domáhá extenzivního výkladu § 229 odst. 3 o. s. ř., dle něhož by také (eventuálně) vadný postup insolvenčního správce (nikoli tedy jen soudu) mohl zavdat důvodnou příčinu pro revizi s tímto vadným postupem insolvenčního správce přímo či nepřímo souvisejícího soudního rozhodnutí pro jeho zmatečnost.

7. Ústavní soud posoudil obsah ústavní stížnosti, seznámil se s napadeným usnesením dovolacího soudu a jemu předcházejícími rozhodnutími, a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je zjevně neopodstatněná ve smyslu § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

8. Ústavní soud je soudní orgán ochrany ústavnosti a ve vztahu k obecným soudům, je povolán reagovat jen na taková pochybení při aplikaci právních předpisů, která by u stěžovatelky vyvolala reálné negativní dopady na jejích ústavně zaručených základních práv nebo svobod anebo je alespoň v určité minimální intenzitě vážně ohrožovat. Nikoli každý postup soudu, byť by byl vadný, nutně vede k zásahu do ústavně zaručených základních práv nebo svobod. Proto se Ústavní soud v posuzované věci zabýval pouze otázkou, zda napadeným rozhodnutím dovolacího soudu (a rovněž při zohlednění rozhodnutí jemu předcházejících) mohlo být porušeno některé základní právo či svoboda stěžovatelky – takový stav však neshledal.

9. Žaloba pro zmatečnost slouží k nápravě jen takových procesních vad, jež představují porušení základních principů ovládajících řízení před soudem. Jde tedy o právní institut, jímž lze dosáhnout nápravy ve věci, v níž došlo ke skutečně závažným procesněprávním

nedostatkům (z recentní doby k tomu viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 9. srpna 2022 sp. zn. I. ÚS 2661/21, zejména bod 33).

10. Dovolání je pak mimořádným opravným prostředkem a dovolací soud není obecnou třetí instancí pro přezkum rozhodnutí odvolacích soudů. Dovolací přezkum má vedle ochrany individuálních práv především systémový význam, kterým je sjednocování a dotváření judikatury. Přípustnost dovolání zkoumá toliko dovolací soud, kterému tuto pravomoc přiznává zákon (§ 239 o. s. ř.). Z rozhodovací praxe se pak podává, že až na naprosté výjimky, mezi které patří závažné interpretační či aplikační excesy, Ústavní soud nehodnotí vlastní obsah rozhodnutí, jímž dovolací soud dospěje z důvodů závisejících na jeho uvážení k závěru o nepřipustnosti dovolání dle § 243c odst. 1 a 2 o. s. ř. (k tomu viz např. usnesení ze dne 27. února 2018 sp. zn. IV. ÚS 3217/17, zejm. bod 12).

11. V posuzované věci Ústavní soud vůči napadenému usnesení žádné výhrady nemá, neboť dovolací soud srozumitelně a dostatečně vyložil, proč otázky vznesené stěžovatelkou v dovolání jeho přípustnost nezakládají, přičemž se přiléhavě soustředil zejména na otázky týkající se předmětu a účelu řízení o žalobě pro zmatečnost a dále pak doručování písemností insolvenčním správcem. Svými úvahami dovolací soud v potřebné míře podrobnosti reagoval na argumentaci stěžovatelky a jeho závěry nejsou excesivní (nelogické) a mají obhajitelné ratio. Dovolací soud nepodal takový výklad právních norem, který by snad byl překvapivý či nepředvídatelný, ba naopak. Dovolacím soudem odkazovaná judikatura je v dané oblasti ustálená a přehledná a dovolací soud zjevně neshledal za potřebné ji měnit. Napadené rozhodnutí tak není zatíženo ústavněprávně relevantní svévolí či interpretační libovůlí – dovolací soud jím adekvátně aplikoval podústavní právo a realizoval svůj úsudek v postavení sjednotitele judikatury obecných soudů. Ostatně i usnesení insolvenčního soudu a soudu odvolacího jsou zcela přiměřeným způsobem odůvodněna, zejm. co do přesvědčivosti a podrobnosti argumentace. K jednotlivým námitkám, které stěžovatelka v ústavní stížnosti vznesla, Ústavní soud odkazuje na příslušené body odůvodnění napadených rozhodnutí, k nimž nemá ze své pozice garanta ústavnosti cokoli dodat. Podstata námitky porušení práva na právní pomoc ve smyslu čl. 37 odst. 2 Listiny není Ústavnímu soudu zřejmá vůbec, když stěžovatelka byla v incidenčním sporu a sporu o žalobě pro zmatečnost, které jsou samostatnými soudními řízeními, zastoupena advokáty dle vlastní volby – v tomto směru se jeví, že stěžovatelčina stížnost vychází z poněkud přepjatého vnímání ústavních záruk.

12. Nad rámec věci pak Ústavní soud – obdobně jako soud odvolací – konstatuje, že se mu jeví, že stěžovatelka se pomocí žaloby pro zmatečnost hlavně snaží zvrátit meritorní neúspěch v incidenčním sporu, k čemuž však institut žaloby pro zmatečnost vskutku určen není. Přitom stěžovatelka v ústavní stížnosti do věci zpětně navrácí argumentaci, která s ústavností řízení o žalobě pro zmatečnost má jen pramálo co do činění, když se týká buď dohlédací či další činnosti insolvenčního soudu v rámci insolvenčního řízení, nebo právě věcné správnosti rozsudků vydaných v incidenčním sporu. Stěžovatelčina tvrzení o tom, jak by se incidenční spor mohl vyvíjet, pokud by insolvenční správce býval postupoval způsobem požadovaným stěžovatelkou (tj. pokud by písemné vyrozumění ve smyslu § 197 odst. 2 insolvenčního zákona nebylo doručováno stěžovateli ale jejímu právnímu zástupci), jsou jednak značně spekulativní, a jednak dále oslabena tím, že v incidenčním sporu bylo stěžovatelčino dovolání dovolacím soudem odmítnuto pro vady a související ústavní stížnost byla Ústavním soudem odmítnuta pro opožděnost. Tento stav dle názoru Ústavního soudu vyvolává spíše otázky ohledně úrovně předchozího

právního zastoupení stěžovatelky, resp. kvality jí poskytnutých právních služeb, než otázky o praktickém naplňování ústavních garancí. Jestli mohla být argumentace obsažená v ústavní stížnosti někde relevantněji uplatněna, mohlo se tak stát v incidenčním sporu a v řízeních na něj navazujících, nikoli však v řízení o žalobě pro zmatečnost. S těmito závěry pak alespoň zčásti souvisí i zásada odpovědnosti účastníka za ochranu jeho práv "vigilantibus iura scripta sunt" (bdělým náleží práva), z níž Ústavní soud ve své judikatuře v civilní oblasti dlouhodobě vychází, a která předpokládá proaktivní přístup účastníků, neboť daná ochrana je především v jejich dispozici. Jakkoli to nemusí být na první pohled patrné, vhodná volba specializovaného advokáta v takto specifickém řízení s danou hodnotou plnění v řádech milionů korun, může mít i v tomto ohledu pro účastníka řízení významné dopady, jež mohou být také negativní (profesní odpovědnost advokáta v jeho separátním vztahu s účastníkem řízení – jakožto jeho klientem – tímto však není dotčena).

13. Ústavní soud na závěr shrnuje, že napadené rozhodnutí je výrazem nezávislého soudního rozhodování, které nevybočilo z ústavněprávních mantinelů, a protože v napadeném rozhodnutí (ale ani v jemu předcházejících rozhodnutích a řízeních) neshledal žádnou vadu, která by zakládala porušení některého ústavně zaručeného práva či svobody stěžovatelky, rozhodl o jeho návrhu mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků ústavní stížnost podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu odmítl jako návrh zjevně neopodstatněný.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 18. března 2024

Za správnost vyhotovení:
Alena Pelikánová

Jan Svatoň v. r.
předseda senátu

Alena

Pelikánová

Digitálně podepsal

Alena Pelikánová

Datum: 2024.03.27

07:57:14 +01'00'